

Rewolucja, postęp, imperializm... Pieniądz papierowy XIX wieku

XIX wiek był epoką dynamicznych przemian technologicznych, gospodarczych i kulturowych, które znacząco wpłynęły także na rozwój pieniądza. Najnowsza wystawa czasowa w MNK Czapscy ma na celu przybliżenie historii i upowszechnienia pieniądza papierowego w różnych krajach Europy, Azji i Ameryki, który stał się podstawą współczesnych walut.

W wielu regionach pojawił się on wówczas po raz pierwszy. W czasach Wielkiej Rewolucji Francuskiej (1789-1799) państwo zaczęło masowo emitować papierowe asygnaty, które początkowo miały rozwiązać problemy finansowe kraju. Ich nadmierna ilość szybko jednak doprowadziła do utraty ich wartości i znaczenia jako środek płatniczy. W trakcie Insurekcji Kościuszkowskiej (1794) wprowadzono bilety skarbowe, jedne z pierwszych tego typu emisji w Polsce. Przełom w produkcji papieru w połowie XIX wieku umożliwił rozwój nowych form graficznych banknotów, które coraz częściej odzwierciedlały realia życia epoki. Okres ten przyniósł także dynamiczny rozwój giełdy papierów wartościowych, która zaczęła odgrywać kluczową rolę w gospodarce. Stała się ona miejscem, gdzie handlowano akcjami i obligacjami, umożliwiając szybki przepływ kapitału oraz finansowanie wielkich przedsięwzięć przemysłowych, w tym rozbudowy infrastruktury kolejowej. W tym samym czasie kształtowały się systemy monetarne poszczególnych państw. Szczególne znaczenie zyskał międzynarodowy system waluty złotej. Opierał się on na powiązaniu wartości pieniądza z określoną ilością złota, co miało zapewniać stabilność finansową. Również banknoty mogły być wymienne na złoto, jednakże tylko w niektórych krajach i na różnych zasadach.

Ekspozycja obejmuje również pieniądz zastępczy w postaci bonów i kwitów, emitowanych przez majątki i przedsiębiorstwa w odpowiedzi na brak drobnej monety, a także bilety loteryjne, stanowiące źródło dochodu zarówno dla państwa,

jak i pojedynczych szczęśliwców. Prezentowane obiekty pochodzą głównie ze zbiorów Gabinetu Numizmatycznego MNK, przy czym wiele z nich pokazywanych jest publicznie po raz pierwszy. Wystawę dopełniają obiekty z Muzeum Archeologicznego i Etnograficznego w Łodzi, Muzeum Śląskiego oraz kolekcji prywatnych.

dr Barbara Zając

INFORMACJE DLA ZWIEDZAJĄCYCH

WYSTAWA „Rewolucja, postęp, imperializm... Pieniądz papierowy XIX wieku”

Miejsce: MNK Czapscy

Czas trwania: 23.10.2026 - 11.04.2027

Godziny trwania:

poniedziałek: nieczynne

wtorek: 10.00-18.00

środa-niedziela: 10.00-16.00

Kuratorka wystawy: dr Barbara Zając

Koordynatorka: Sylwia Siwek

Organizator Muzeum: Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Mecenas MNK: PGE Polska Grupa Energetyczna

Partner Strategiczny MNK: PZU, Totalizator Sportowy

Patroni medialni: TVP3 Kraków, Portal Numizmatyczny, Dziennik Polski